

Η Πολιτική Παρακαταθήκη του Αντρέα Ζιαρτίδη

Λευκωσία 6.6.2017

Μιχ. Παπαπέτρου

Πέρασαν κι' όλας 20 χρόνια. Που, όμως, αποδείχτηκαν αδύναμα να αποκόψουν τον Αντρέα Ζιαρτίδη από το πολιτικό γίνεσθαι του τόπου μας. Όλοι, 20 χρόνια μετά τον θάνατο του, θυμούνται τον Αντρέα Ζιαρτίδη ως τον μεγάλο πολιτικό οραματιστή, τον δάσκαλο, τον αγωνιστή, τον εκσυγχρονιστή. Τον άνθρωπο που με ανιδιοτέλεια αφιέρωσε την ζωή του στην υπόθεση της πατρίδας και της υπηρεσίας του λαού του. Με αυτοθυσία, με αποφασιστικότητα, με αγωνιστικό πνεύμα. Και προπαντός, που καθοδήγησε την εργατική τάξη με σοφία και μαεστρία και μετατράπηκε σε ηγέτη της. Τον άνθρωπο που χωρίς αμφιβολία γεννήθηκε πρόωρα, σε εποχές που οι πρωτοπόρες ιδέες του, οι εκσυγχρονιστικές του τομές, ο πρωτοπόρος λόγος του και η ιδεολογική του, αδογματίστη καθαρότητα ξένιζε ακόμα και, μερικές φορές, τον κατέτασσαν στον χώρο των αιρετικών, όπως συνέβη και με τόσες άλλες μεγάλες προσωπικότητες στην ιστορία της ανθρωπότητας.

Σήμερα, πολλά από αυτά για τα οποία ο Ζιαρτίδης εθεωρείτο αιρετικός, είναι τα αυτονόητα. Και θεωρούνται πρόοδος και κατάκτηση της κοινωνίας. Όμως, για να γίνουν αυτονόητα, για να γίνουν αποδεκτά ως πρόοδος, έπρεπε να υπάρξουν κάποιοι πρωτοπόροι, με προεξάρχουσα την προσωπικότητα του Ζιαρτίδη. Έπρεπε οι συνθήκες να ωριμάσουν, έτσι που η επιχειρηματολογία του και ο τρόπος πολιτικής του σκέψης να γίνει κατανοητός, μακριά από φανατισμούς, εθνικισμούς και ακρότητες.

Ο Αντρέας Ζιαρτίδης καταξιώθηκε στους τομείς της δημόσιας ζωής. Πρώτα και κύρια ως συνδικαλιστής, θέμα για το οποίο μίλησε ήδη ο φίλος και

συναγωνιστής Κώστας Θεμιστοκλέους. Αλλά και στην πολιτική του δραστηριότητα, όχι μόνον απετέλεσε μια εξέχουσα παρουσία, αλλά στην κυριολεξία δημιούργησε μια σχολή σκέψης που ακόμα και σήμερα, 20 χρόνια από τον θάνατο του, διατηρεί ακέραια τα χαρακτηριστικά της και εμπνέει τους πολίτες, που απορρίπτουν τον εθνικισμό και τον σωβινισμό. Που εμπνέει τους ανθρώπους που θέτουν στο επίκεντρο την ευημερία της πατρίδας και όλων των παιδιών της, ανεξάρτητα από εθνική καταγωγή, γλώσσα ή θρησκεία. Η φιλοσοφία του Ζιαρτίδη με σταθερότητα και συνέπεια απέρριπτε την δημαγωγία, τον λαϊκισμό και την εθνοκαπηλεία και με πολύ πραγματιστικό τρόπο έθετε στο επίκεντρο τον άνθρωπο και την ευημερία του. Αυτή η προσέγγιση θεωρούσε πως δεν μπορεί να υπάρξει επανένωση της Κύπρου, με ειρήνη και ευημερία, όταν η μια εθνική κοινότητα επιδιώκει να επιβληθεί στην άλλη. Η βιώσιμη λύση, για την οποία γίνεται πολύς λόγος στις μέρες μας, προϋποθέτει αμοιβαίες υποχωρήσεις, αμοιβαίο σεβασμό και συνειδητοποίηση ότι το ζητούμενο δεν είναι η νίκη του ενός απέναντι στον άλλο, αλλά η συναδέλφωση και η συνεργασία, μέσα σε μια ομοσπονδιακή Κύπρο, όπου οι ισορροπίες και τα δικαιώματα όλων θα γίνονται σεβαστά. Λύσεις που δημιουργούν ή συντηρούν τον φόβο είτε της μιας είτε της άλλης πλευράς, απλά δεν είναι λύσεις. Είναι συνταγές για νέες περιπέτειες, μέχρι την ολοκληρωτική καταστροφή.

Αυτή η προσέγγιση του Ζιαρτίδη σε διάφορες φάσεις δαιμονοποιήθηκε. Κάποιοι την συναδέλφωση Ε/Κ και Τ/Κ την χαρακτήρισαν ως ραγιαδισμό και εθνική ταπείνωση. Την ανάγκη για καταπολέμηση του εθνικισμού και του σωβινισμού, ως αναγκαίας προϋπόθεσης για την επίλυση του κυπριακού και απαλλαγή από την κατοχή και την παρουσία τουρκικού στρατού, την χαρακτήρισαν ως μειωμένη εθνική συνείδηση. Έγραφε ο Ζιαρτίδης:

“ Ο σωβινισμός είναι χαρακτηριστικό πολιτικής ανωριμότητας και υπανάπτυξης. Αν οι άνθρωποι βρεθούν μπροστά στο δίλημμα: σωβινισμός ή ραγιαδισμός; η συμβουλή που θα δινω εγώ θα είναι: Ούτε το ένα, ούτε το άλλο. Θα συμβούλευα να είμαστε άνθρωποι στις σχέσεις μας με τους συνανθρώπους μας. Δεν υποτιμούμε, δεν περιφρονούμε, δεν προσβάλλουμε λαούς που βαθμολογούνται χαμηλότερα από μας, όσον αφορά τον πολιτισμό. Σημασία για τις επιτεύξεις στην σφαίρα του πολιτισμού δεν έχουν οι επιτεύξεις των προγόνων μας πριν δυόμιση χιλιάδες χρόνια, αλλά το πετυχαίνουμε εμείς σήμερα”.

Τοποθετούμενος στον σάλο που προκλήθηκε το 1992 όταν το ΡΙΚ φιλοξένησε τον Μουσταφά Ακκιντζί στο πρόγραμμα του Κώστα Γενάρη, έγραφε; σε άρθρο του στον Φιλελεύθερο στις 25 Σεπτέμβρη 1992:

“Υπάρχει ένα αξίωμα, που λέει ότι όταν έχεις εχθρούς, αν θέλεις να τους αντιμετωπίσεις αποτελεσματικά, πρέπει να ξέρεις και τι λεν και πως σκέφτονται για σένα και για τις διαφορές που σας χωρίζουν.

Τον Μουσταφά Ακκιντζί, βέβαια, εγώ δεν τον θεωρώ ούτε εχθρό της Κύπρου, ούτε εχθρό των Ε/Κ. Όπως τον γνώρισα σε επανειλημμένες συναντήσεις και συνομιλίες μαζί του, όπως τον άκουσα να μιλά σε συγκεντρώσεις Ε/Κ, όπως διαβάζω τις δηλώσεις του που γίνονται στον Βορρά πάνω στο Κυπριακό, δεν μου μένει καμιά αμφιβολία ότι πρόκειται για άνθρωπο που αγαπά την Κύπρο, που πονεί για το πρόβλημα της.

Διαφωνίες με μερικές από τις θέσεις του έχω, όλοι οι Έλληνες της Κύπρου μπορεί να έχουν τέτοιες διαφωνίες, αλλά εχθρός της Κύπρου δεν είναι. Τον παρακολούθησα προχθές στην τηλεόραση. Ήταν ένας ήρεμος, ειλικρινής και πολιτισμένος συζητητής. Δεν φοβούμαι να πω ότι μας edίδαξε πώς να μην είμαστε έξαλλοι στις συζητήσεις μας, πώς να φροντίζουμε να κατανοούμε τις απόψεις έστω κι αν διαφωνούμε μ' αυτές των ανθρώπων με τους οποίους μας χωρίζουν προβλήματα”.

Αλήθεια πόσο επίκαιρη παραμένει και σήμερα αυτή η τοποθέτηση του Αντρέα Ζιαρτίδη. Ο κατά τεκμήριο πιο διαλλαχτικός και μετριοπαθής Τ/Κ πολιτικός, ο Μουσταφά Ακκιντζί χαρακτηρίζεται από το πρωί μέχρι το βράδυ, περιλαμβανόμενου και του κρατικού ΡΙΚ, ως “κατοχικός ηγέτης”, και ως “μαριονέττα” της “Άγκυρας”, την στιγμή που υποτίθεται ότι το κτίσιμο εμπιστοσύνης θεωρείται το άλφα και το ωμέγα στην προσπάθεια επίλυσης του κυπριακού. Και, ακόμα, μήπως είδατε κάποιο τηλεοπτικό σταθμό να φιλοξενήσει τις απόψεις της τουρκοκυπριακής πλευράς είτε από μόνες τους, είτε σε συζητήσεις με ελληνοκύπριους πολιτικούς; Είδατε κάποιο κανάλι να προσκαλέσει τον Αναστασιάδη μαζί με τον Ακκιντζί σ' ένα διάλογο, για να καταλάβει, επί τέλους και ο κυπριακός λαός τις ακριβώς γίνεται; Για να καταλάβουμε, επιτέλους, πως ενώ η Ε/Κ πλευρά μέχρι πριν 1 μήνα απαιτούσε πρώτα να επέλθει συμφωνία στα 4 κεφάλαια της εσωτερικής πτυχής και μετά να συζητηθούν οι εγγυήσεις, τώρα απαιτεί οριστική συμφωνία στο τελευταίο και μετά να ολοκληρωθεί η συζήτηση στα άλλα;

Και όλα αυτά, βεβαίως, είναι καθοδηγούμενα και εσκεμμένα. Σάμπως, και η υποτιθέμενη ασφάλεια του μονόλογου όπου ο καθένας θα λέει ανέξοδα τα δικά του, μπορεί να μας οδηγήσει στην λύση.

Με τους πολιτικούς του αντιπάλους, ακόμα όταν εκείνοι του ασκούσαν κριτική που έφτανε τα όρια της ύβρης και της συκοφαντίας, ο Αντρέας Ζιαρτίδης ήταν πάντα νηφάλιος και πράος. Και στις πιο σκληρές και ασυνάρτητες κατηγορίες, απαντούσε με χαμηλούς τόνους, πάντα με επιχειρήματα. Ποτέ δεν διεκδίκησε το αλάθητο, αλλά δικαιολογημένα απαιτούσε τους αφορισμούς να στηρίζουν επιχειρήματα, έστω και αν ο ίδιος διαφωνούσε με αυτά. Στις 13.9.1989 απαντώντας στον εκπρόσωπο του ΔΗΚΟ, πρώην Υπουργό, τον αείμνηστο Αντρέα Χριστοφίδη, αναφέρει:

“Ο κ. Αντρέας Χριστοφίδης ερωτά αν η διαλλακτικότητα είναι αρετή – και είναι για όσους αντιμετωπίζουν δύσκολα προβλήματα – παραμένει αρετή και χωρίς αντίκρισμα. Αυτό ισχύει για όλες τις ανθρώπινες αρετές. Είναι αρετές η ανθρωπιά, η τόλμη, η τιμιότητα, η ειλικρίνεια, έστω κι αν δεν έχουν πάντοτε αντίκρισμα. Αλλά στην περίπτωση μας, η αρετή του Βασιλείου, η αρετή της διαλλακτικότητας του στους χειρισμούς του διαλόγου, χωρίς να παραχωρήσει οποιαδήποτε θέση του, εκέρδισε για την Κύπρο το αντίκρισμα της διεθνούς κοινής γνώμης.

Ο κ. Χριστοφίδης ερωτά: Εάν ο προηγούμενος Πρόεδρος κ. Κυπριανού ήτο υπεύθυνος για την αδιαλλαξία του Ντεκτάς, ποιος ήταν υπεύθυνος για την αύξηση της αδιαλλαξία του Ντεκτάς, κατά το διάστημα των συνομιλιών με τον κ. Βασιλείου;

“Κανένας δεν είπε ότι ο κ. Κυπριανού ήτο υπεύθυνος για την αδιαλλαξία του Ντεκτάς. Για την αδιαλλαξία του Ντεκτάς υπεύθυνος

είναι ο ίδιος ο Ντεκτάς και οι φίλοι του στην Τουρκία και αλλού. Ο κ. Κυπριανού ήτο υπεύθυνος για τους χειρισμούς που έκαμε ή δεν έκαμε κατά την διάρκεια της δεκαετίας του. Το ίδιο και ο Βασιλείου είναι υπεύθυνος για τους χειρισμούς και για την πολιτική του και όχι για την αύξηση της αδιαλλαξίας του Ντεκτάς”.

Την πολιτική πρόταση του Αντρέα Ζιαρτίδη στο κυπριακό, κάποιοι που τους έλειπαν τα επιχειρήματα για να την αμφισβητήσουν, προσπάθησαν να την απαξιώσουν προερχόμενοι, από ένα ευρύ πολιτικό φάσμα, που δυστυχώς κάποτε δεν περιελάμβανε μόνον την δεξιά και τους εξτρεμιστές του λεγόμενου ενδιάμεσου χώρου, αλλά, ευτυχώς περιστασιακά, και την Αριστερά. Στην πολιτική των δύο άκρων, εμείς προτάσσουμε τον τρίτο δρόμο του πατριωτικού ρεαλισμού, έλεγαν κάποιοι, χαρακτηρίζοντας την πολιτική προσέγγιση του Ζιαρτίδη και όχι μόνον, ως ακραία, αλλά που κάνει τόσο κακό όσο και η εθνικιστική προσέγγιση. Είναι αυτό που ο σημερινός Πρόεδρος της Δημοκρατίας, όπως και ο Τάσος Παπαδόπουλος παλιότερα, χαρακτηρίζει ως “υποστηρικτές της όποιας λύσης.” Και το ερώτημα είναι απλό και σαφές: Ήταν ο Αντρέας Ζιαρτίδης, ήταν ο Γλαύκος Κληρίδης, ήταν ο Γιώργος Βασιλείου, ήταν ο Νίκος Αναστασιάδης το 2004 οπαδοί της οποίας λύσης η άνθρωποι που ήξεραν να σταθμίζουν τις συνθήκες και τις δυνατότητες, άνθρωποι που ήξεραν να θέτουν εφικτούς στόχους; Και ως τέτοιοι υπηρετούσαν το καλώς νοούμενο συμφέρον της πατρίδας και του λαού; Ναι ή όχι. Πρέπει κάποιοι να επιλέξουν πορεία. Και τα δύο δεν γίνεται να συνυπάρχουν.

Ο Ζιαρτίδης θεωρούσε το κυπριακό ως το υπ’ αριθμόν ένα θέμα. Μπροστά στην ανάγκη επίλυσης του κυπριακού και την απαλλαγή από την τουρκική

κατοχή, όλα τα άλλα έρχονταν σε δεύτερη μοίρα. Ούτε ιδεολογικές, ούτε κομματικές διαφορές θα έπρεπε να επιτραπεί να επισκιάσουν τον κεντρικό στόχο. Γι' αυτόν, η συστράτευση όλων των πολιτικών και κοινωνικών δυνάμεων, πίσω από την γραμμή της λύσης του έντιμου συμβιβασμού και της επιβίωσης της Κύπρου, ήταν το βαρόμετρο που μετρούσε τον πραγματικό πατριωτισμό, την πραγματική εξυπηρέτηση των συμφερόντων του λαού. Αυτή την πολιτική την υπηρέτησε με συνέπεια. Και το 1974 και την περίοδο 1984-1986 και σ' όλη την διάρκεια της ζωής του. Δεν έγιναν πάντα δεκτές, δεν ήταν πάντα κατανοητές οι θέσεις του Αντρέα Ζιαρτίδη. Κατηγορήθηκε γι' αυτές, συκοφαντήθηκε, χαρακτηρίστηκε δεκανίκι και νερό-κουβαλητής της δεξιάς. Τίποτε απ' όλα αυτά δεν ήταν αλήθεια. Το αντίθετο. Οι στέρεες ιδέες του Ζιαρτίδη στο κυπριακό, είχαν ως αφετηρία την αριστερή του ιδεολογική τοποθέτηση, ερμηνευμένη με τέτοιο τρόπο, μακριά από στερεότυπα και δόγματα, έτσι που να είναι συνώνυμη του ανθρωπισμού, του ουμανισμού, της κοινωνικής δικαιοσύνης και του πραγματικού πατριωτισμού.

Είμαι σίγουρος ότι, αν σήμερα ο Αντρέας Ζιαρτίδης, 20 χρόνια μετά τον θάνατο του, μπορούσε να παρακολουθεί τα τεκταινόμενα, τουλάχιστον σ' αυτόν τον τομέα θα ήταν ένας ευτυχής άνθρωπος και θα ένοιωθε δικαιωμένος. Όταν θα αφουγκραζόταν το κόμμα της Αριστεράς το ΑΚΕΛ, παρά τις επιμέρους διαφορετικές απόψεις, να αποτελεί το κύριο στήριγμα της προσπάθειας ενός δεξιού Προέδρου, του Νίκου Αναστασιάδη, για λύση του κυπριακού. Με συνέπεια, με σταθερότητα, με σοβαρότητα, σε βαθμό που να εισπράττει επαίνους και εκτίμηση από τον Δημοκρατικό Συναγερμό. Και αυτό πρέπει να συνεχιστεί, νοουμένου βέβαια ότι ο Πρόεδρος θα κινείται μέσα στα πλαίσια της πολιτικής που, συνειδητοποιώντας τους κινδύνους για

τον τόπο, επιδιώκει ένα έντιμο συμβιβασμό, μακριά από εθνικισμούς, μαξimalισμούς και ανέφικτους στόχους.

Για τον Αντρέα Ζιαρτίδη το συναίσθημα ασφαλώς είχε την θέση του στον χειρισμό πολιτικών προβλημάτων, αλλά ο ορθολογισμός και ο ρεαλισμός ήταν το κυρίαρχο στοιχείο. Αν στην πολιτική, που είναι η τέχνη του εφικτού, αδυνατείς να εκτιμήσεις σωστά τις συνθήκες, αν αδυνατείς να εκτιμήσεις σωστά τις δυνατότητες του αντιπάλου και τις δικές σου και κινείσαι στην σφαίρα του ευσεποθισμού, τότε οι κίνδυνοι πολλαπλασιάζονται. Και στην περίπτωση της Κύπρου ο κίνδυνος, όχι μόνον διαίωνισης της κατοχής, αλλά και χειροτέρευσης της κατάστασης, είναι περισσότερο από ορατός.

Το τελευταίο καιρό γινόμαστε μάρτυρες μιας ακατανόητης, όχι όμως ανεξήγητης, πολιτικής, που μας απομακρύνει από την λύση. Για μια ακόμα φορά οι ελπίδες φυλλοροούν λόγω χειρισμών, και πάλιν από δυνάμεις που υπόσχονταν ότι θα είναι οι πρωταγωνιστές της επίτευξης της λύσης. Είναι πάρα πολλοί οι Κύπριοι πολίτες, ανεξάρτητα από ιδεολογική ή κομματική τοποθέτηση, που ανησυχούν γι' αυτό το διαφαινόμενο ναυάγιο της προσπάθειας, που ίσως αποδειχθεί πολύ οδυνηρό, ίσως και το τελευταίο. Η σοβαρή πιθανότητα να οδηγηθούμε σε Σχέδια Β που θα έχουν ως βάση την διχοτομική λογική, σε Σχέδια που θα χαρίζουν στην Τουρκία την Αμμόχωστο και την Μόρφου, θα πρέπει να κινητοποιήσει τον κυπριακό λαό. Θα πρέπει, επιτέλους, να συνειδητοποιήσουμε ότι διακυβεύονται πολλά, για να συνεχίσουμε ατάραχοι στους καναπέδες των σπιτιών μας.

Ας κινητοποιηθούμε όλοι, όσο είναι ακόμα καιρός. Μπορούμε να σώσουμε την διαδικασία, αν πείσουμε αυτούς που επέλεξαν τον δρόμο της εκτροπής

από την λύση, ότι οι επόμενες εκλογές όχι μόνον δεν θα τους επιβραβεύσουν, αλλά θα τους τιμωρήσουν, όπως τιμώρησαν αυτόκλητους εθνάρχες στο πρόσφατο παρελθόν. Μεταφέροντας τους, ταυτόχρονα, το μήνυμα, ότι θα σταθούμε σύμμαχοι και συμπαραστάτες σε μια πολιτική, που θα επιδιώκει την ολοκλήρωση της προσπάθειας, με τελική επίλυση του κυπριακού. Μια τέτοια πορεία θάταν το καλύτερο μνημόσυνο στον ηγέτη της εργατικής τάξης, τον φίλο, τον συνοδοιπόρο, τον συναγωνιστή, τον σύντροφο μας Αντρέα Ζιαρτίδη.